

Про майбутнє Європи

Звіти 6

Нові сусіди – нова співдружність
Україна і Європейський Союз
на початку ХХІ століття

Варшава, Березень 2002

Автори:

Богуміла Бердиховська
Пишемислав Журавскі вел Граєвскі
Гжегож Громадзкі

Співпраця:

Мавгожата Антчак
Йоанна Конечна
Здзіслав Найдер
Матдалена Томчиньска
Катажина Волчук

Під редакцією:

Катажини Моравської
Адама Зелінського

Укладач:

Міхал Полоньскі

Переклад:

Мирослава Керик

Видавець:

Фонд імені Стефана Баторія

вул. Сапежинська 10а, 00-215 Варшава

Тел. +48 22 536 02 00

Факс +48 22 536 02 20

forum@batory.org.pl

<http://www.batory.org.pl>

ISSN 1641-9952

Публікація розповсюджується безкоштовно.

Публікація доступна також на англійській, російській і польській мовах.

Вступ

Цей звіт, це шосте з черги видань (policy papers), які представляють позицію польських неурядових середовищ у справах важливих для майбутнього Європи.

Хоча залежить нам на започаткуванні публічних дебатів у Польщі, не хочемо обмежуватися презентацією польської точки зору та польських інтересів. Звіти адресуємо до читачів як із Заходу, так і зі Сходу. Залежить нам, щоб наші пропозиції враховували також їхній спосіб бачення обговорюваних питань.

Ініціатором проекту є Фонд ім. Стефана Баторія. До співпраці при наступних звітах запрошуємо чільні неурядові організації. Вважаємо, що ми, як неурядове середовище, не пов'язані з урядовими установами, тобто не зв'язані необхідністю підпорядкування політиці держави, а також позицією уряду в переговорах з Європейським Союзом, маємо шанс внести вагомий вклад у дискусію про майбутність ЄС та його зовнішню політику.

Текст, який маємо приємність Вам представити, виник у співпраці з Польсько-Українським Форумом і Відділом Міжнародних і Політологічних Досліджень Лодзького Університету. В його підготовці взяли також участь експерти з Фонду „Центр Суспільно-Економічних Аналізів”, а також незалежні.

Всім, хто спричинився до виникнення звіту сердечно дякуємо за доброзичливу допомогу та цінні зауваження.

Запрошуємо до лектури та дискусії.
Фонд ім. Стефана Баторія

Наступні десять років Україна не має шансів стати членом Європейського Союзу, хоча в майбутньому це можливо. Найважливіше на даний момент наново встановити відносини між ЄС і Україною в контексті розширення Євросоюзу на Схід, яке можливо відбудеться вже у 2004 році. Межуючи з Україною, ЄС має бути зацікавленим зближенням з Києвом. Попередні правові врегулювання відносин між ЄС і Україною, тобто Угода про партнерство і співробітництво, (Partnership and Cooperation Agreement - PCA), яка набула чинності в 1998 році, є недостатні. Спільна Стратегія ЄС щодо України також не відповідатиме новій ситуації, яка утвориться з включенням Польщі, Словаччини і Угорщини у Євросоюз.

Заради зміцнення відносин між ЄС і Україною необхідна також значно більша, ніж до цього часу, заангажованість українського уряду в процес європейської інтеграції. Внутрішнє становище в Україні відіграватиме суттєву роль для її європейського майбутнього. Найближчі парламентські вибори будуть випробуванням для української демократії. Українська владна еліта повинна усвідомити собі, що умовою налагодження тісних зв'язків з ЄС є дотримання демократичних свобод і економічні реформи в країні. ■

I. Діагноз становища

1. Українське суспільство

Українське суспільство у 90-х роках було змушене пройти багато випробувань. У посткомуністичних державах Центрально-Східної Європи це був період формування вільного ринку і демократії. Для України це також означало створення притаманних для суверенної держави структур і національну консолідацію українців. Для поділеного історично, мовно, культурно, національно і політично суспільства це було серйозним завданням. Політична еліта, в більшості переважно радянського походження, не відважилася на радикальні внутрішні суспільно-політичні реформи, а в питанні зовнішньої політики намагалася погодити різні, часом суперечливі суспільні думки.

Можна ризикнути тезу, що незважаючи на непослідовно пропаговану проєвропейську політику України, суспільна підтримка такої зовнішньої політики в останньому десятиріччі була несподівано великою. В останні роки за європейську інтеграцію послідовно висловлюються більше 50% українців (в 2001 році майже 56%), при чому відсоток прихильників інтеграції України з Європою значно вищий серед української еліти і становить 70%. Незважаючи на високий показник підтримки для європейської інтеграції, його треба сприймати обережно, оскільки результати інших опитувань громадської думки вказують на суттєву амбівалентність позицій українців у питанні здійснення цього вибору. Половина українців висловлюється за інтеграцію своєї держави в Союз Білорусі і Росії, а ще не визначилися аж 36%.

Порівняно велика суспільна підтримка ідеї інтеграції України в Європу за відсутності однозначної декларації у цьому питанні з боку українських владних структур, а також при недостатньо активній політиці держав Євросоюзу та союзних установ в Україні, дозволяє зробити висновок, що при відповідній політиці останніх проєвропейські погляди в Україні значно зростуть.

Рівень знань про Європейський Союз і про інтеграційний процес є окремою справою. Дослідження громадської думки переконливо свідчать, що він є порівняно невеликий, як у так званого пересічного громадянина, так і у політичної еліти. Варто підкреслити той факт, що більші знання про інтеграцію, а також більш проєвропейські погляди можна простежити в тих українців, які мали можливість відвідати держави, що входять до Євросоюзу, або держави, що намагаються вступити в ЄС, як наприклад Польща.

В Україні виразно простежується тенденція до зменшення ностальгії за Радянським Союзом. Свідчать про це, зокрема, опитування, проведені перед наступними парламентськими виборами, в яких вперше від початку 90-х років Комуністична Партія України знаходиться не на першому місці. Ностальгія за Радянським Союзом є власне одною з характерних рис електорату цієї партії. Потрібно відрізнити симпатію до СРСР від проросійської позиції, хоча їх часто помилково ототожнюють.

2. Українська економіка

Українська економіка тісно пов'язана з російською. Росія надалі залишається найважливішим торговим партнером України, що є наслідком зв'язків, які утворилися перед 1991 роком. Обидві

країни мають подібний спосіб ведення бізнесу. Він характерний відсутністю прозорості, поширеною корупцією і домінацією в економічній сфері так званих олігархів. Як в Україні, так і в Росії надзвичайне значення має тіньова сфера. У випадку України її визначають на 50-70% офіційного приросту ВВП. Відсутність стабільної юридичної системи, особливо податкової додатково ускладнюють економічну діяльність в Україні. У цій ситуації не дивує домінування в Україні серед закордонних інвесторів російського капіталу. Російські підприємці без великих труднощів орієнтуються у складній економічній реальності України.

Українська економіка однак не є частиною російської економіки. Про це свідчать наприклад, слабші, ніж для Росії наслідки кризи в серпні 1998 року, причиною чого ймовірно був більший державний контроль економіки в Україні, ніж в Росії. Крім того, стратегічне значення в обох країнах мають різні галузі економіки. У випадку України надзвичайну роль відіграє металургія, а в Росії видобування сировини, зокрема нафти і природного газу. Українська економічна еліта має власні, деколи суперечні з російськими економічними інтересами, і тому українські бізнесмени досконало усвідомлюють, що їхній успіх значно залежить від рівня незалежності від російської економічної еліти.

Здається, що в Україні, як і поза її межами надалі недооцінюється важливість контактів України з Європейським Союзом і державами кандидатами. Євросоюз для України є серйозним торговим партнером. До Євросоюзу потрапляє 18,4% від загального експорту товарів з України (офіційні дані за січень - вересень 2001). Обсяг експорту українських товарів до сучасного ЄС і держав кандидатів, якщо рахувати разом, є значно вищий і становить 33,2% усього українського експорту. Перевищує він не тільки обсяг експорту до Росії (23,9%), а навіть до цілої Співдружності Незалежних Держав (29,9%). Після розширення, ЄС може стати найважливішим ринком збуту українських товарів. Однак не вигідним є тип товарів, які експортуються до Євросоюзу. Переважно це напівфабрикати, зокрема металургійні, що виготовлені на підприємствах, які не пройшли реструктуризації і є пам'ятками планової економіки часів СРСР.

Важливе значення в економічних стосунках між ЄС і Україною займає міграція заробітчан до Євросоюзу і до держав кандидатів. Важко визначити кількість мігрантів з України, оскільки більшість з них працює там нелегально. Приклад Португалії показує, що це не мала кількість. Припускається, що сезонно там працює майже 100 тисяч громадян України. Недавно понад 45 тисяч з них отримали дозвіл на працю. Не ризикуючи можна сказати, що у країнах ЄС і у державах кандидатах, перед усім у Польщі, Чехії, Словаччині і Угорщині сезонно працює кількості тисяч українських громадян. Можливо число їх навіть перевищує мільйон. Гроші, які вони заробляють, становлять значний вклад в домашній бюджет багатьох українських родин. У випадку міграції заробітчан на Захід важливий не тільки чисто економічний аспект. Українці, які працюють в ЄС і державах кандидатах стикаються з відмінною, ніж у своїй країні реальністю.

Ахіллесовою п'ятою економічних відносин між ЄС і Україною надалі залишаються безпосередні інвестиції Євросоюзу в цій країні. З огляду на поганий інвестиційний клімат в Україні кількість інвестицій з країн ЄС невелика, порівняно з державами з Центрально-Східної Європи (Угорщина, Чехія, Польща). Відсутність цих інвестицій означає збільшення технологічної різниці між підприємствами, що діють в Україні і в країнах Євросоюзу чи державах кандидатах до ЄС.

Економічний розвиток України залежить від поглиблення її зв'язків із Заходом. Чим раз тим частіше можна почути на Україні думку про те, що економічний розвиток держави залежить (крім прибутків, які йдуть з транзиту) від впровадження нових технологій, постачальником яких можуть бути лише високорозвинені держави. Співробітництво в межах СНД може бути корисним для України, але не спричинить тривалого економічного росту, який за останній рік вперше від початку незалежності України досяг 9%. Цього року прогнози приросту ВВП значно нижчі.

3. Українська політика

Попередній досвід показує, що українці не повністю використали шанс на будівництво і зміцнення демократії, який дають вільні вибори. Це було наслідком як постулатів, прийнятих у законі про вибори, так і політичної практики.

Парламентські вибори 1990 і 1994 років відбувалися за мажоритарною системою, яка не сприяла утворенню і стабілізації партійної системи в Україні. Запровадження перед виборами 1998 року мішаної, тобто пропорційно-мажоритарної системи, радикально не змінило цієї ситуації. Тим більше, що молода партійна система переживала кризу спричинену, на думку деяких аналітиків, тиском, зокрема з боку президентської адміністрації. Криза проявлялася у численних розколах в середині існуючих партій, а також у пропагуванні у пресі, яка пов'язана з центрами прийняття рішень або бізнесу (олігархічними), маргінальних або цілком підвладних політичним спонсорам груп.

Яскравим проявом кризи молодого української демократії були також президентські вибори 1999 року. Заангажованість у вибори на боці президента Леоніда Кучми значної частини адміністративного апарату, державних і комерційних медіа спричинило появу думки про те, що ці вибори, більше ніж будь які з попередніх, наблизили Україну до російського варіанту демократії. Наступні парламентські вибори (також пропорційно-мажоритарні) будуть, як все на це вказує, під більшим суспільним контролем, але радше не вплинуть на посилення партійної системи. Серед виборчих блоків, які згідно досліджень громадської думки мають шанс перейти 4-процентний виборчий поріг, лише чотири представляють політичні партії, і це партії лівої орієнтації (Комуністична Партія України - КПУ, Соціал-Демократична Партія України (об'єднана) - СДПУ(о), Соціалістична Партія України - СПУ, Партія Зелених України). Праві і центристи згуртовані у виборчому блоці „Наша Україна”, який зв'язує не політична програма, а особа лідера - колишнього прем'єра Віктора Ющенка. У „Блоці Юлії Тимошенко” (БЮТ) також лідер об'єднує кілька ідейно відмінних груп. Блок „За Єдину Україну” є не стільки домовленістю партій, що до нього входять, як радше проявом владної групи. Після виборів важко буде утримати разом ті, часом дивні, виборчі коаліції. Утворенню прозорої партійної системи не сприяє також факт, що половина місць в майбутньому парламенті належатиме переможцям з мажоритарних округів. Власне депутати з цих округів найчастіше змінювали приналежність до парламентських фракції. Незважаючи на те, що найближчі вибори не стабілізують української політичної сцени, багато вказує на те, що у парламенті зменшиться сила олігархічних груп і збільшиться проєвропейське лобі. Проблема європейської інтеграції з 1998 року є постійним елементом публічних виступів українських політиків. Це стосується не тільки контактів представників України з установами ЄС, але, в загальному, виступів на міжнародних форумах членів української владної еліти. Співпало це в часі з набуттям чинності давно очікуваної Угоди про Партнерство і Співробітництво (УПС). Угода ця врегулює теперішні стосунки між Україною і ЄС. Від часу її укладення президент Кучма, а також представники українського уряду декларують бажання вступу України в ЄС.

1999 рік був часом жвавих контактів Києва з ЄС, а також з НАТО. Однак військові дії Союзу під час війни в Косово, які негативно сприймалися значною частиною громадськості в Україні, на деякий час зробили неможливим українській еліті проголошувати бажання співробітництва із Заходом через контакти з НАТО. Перед виборами, особливо під час передвиборчої президентської кампанії, Леонід Кучма зважав на громадську думку. Зближення з ЄС не викликало таких негативних емоцій, і тому для української еліти в 1999 році було політично значно вигідніше. Незважаючи на відставку прозахідного голови українського МЗС, Бориса Тарасюка, у жовтні 2000 року українська влада надалі декларувала бажання утримувати найтісніші контакти з ЄС. Останнім прикладом цього є урядова програма інтеграції України в ЄС на 2002 рік. Вона передбачає складення Києвом, ймовірно вже в другій половині 2002 року, офіційної заяви про асоціацію України з Європейським Союзом.

Однак існує прірва між складеними деклараціями і конкретними діями. За проголошенням бажання зближення з ЄС не йшли відповідні законодавчі дії, які б реформували правову, а перед усім економічну систему України. Навіть новоприйняті закони не перевірялися на згідність з *acquis communautaire*. Після переобрання Кучми в 1999 році дії президента і уряду не залежали так, як попередньо, від Верховної Ради. Однак жодне з тодішніх рішень президента і уряду не вказували на те, що європейський вибір України був на той час політичним пріоритетом Києва. У президентському колі поза шумними деклараціями не було готовності до дій.

Надалі основною проблемою зовнішньої політики України є її невизначеність. У рамках цієї політики стратегічними партнерами України одночасно є Росія і США. Деклароване стратегічне партнерство з Росією і США було пов'язане з проєвропейськими аспіраціями України. В останній період помітна цікава, хоча невідомо наскільки значуща, зміна акцентів в дебатах про зовнішню політику України. Появилися голоси, що європейська інтеграція є пріоритетом, але найважливішими партнерами надалі залишаються Росія і Сполучені Штати Америки. Про збільшення зацікавлення європейською інтеграцією, принаймні частини української політичної еліти, може свідчити перейменування Міністерства Економіки на Міністерство Економіки та Європейської Інтеграції, а також збільшене зацікавлення українських урядовців технічною стороною переговорів теперішніх кандидатів до Євросоюзу. В офіційних виступах підкреслюється багатовекторність української зовнішньої політики.

4. Дії Європейського Союзу стосовно України

З боку ЄС надалі бракує офіційної і однозначної декларації про можливість вступу України до Європейського Союзу. Правда, появляються висловлювання голів окремих союзних держав і членів Європейської Комісії, які натякають на таку можливість. Тим не менше, другий за значенням, після Угоди про партнерство і співробітництво (УПС), документ, який визначає позицію Брюсселя стосовно Києва - Спільна Стратегія ЄС щодо України - обмежується лише твердженням, що Союз „визнає європейські аспірації України і з радістю вітає її проєвропейський вибір”. Ставлення до України, як і до решти країн СНД, від початку 90 рр. було відмінне від ставлення до Центральноєвропейських держав, таких як Польща чи Угорщина. Найкращим доказом цього є характер основних угод, які регулюють відносини між Євросоюзом і тими країнами. УПС, підписані з країнами СНД, відрізняються від Угод про Асоціацію (Europe Agreements), які стосуються держав Центральної Європи. УПС пропонує Україні лише утворення зони вільної торгівлі з ЄС, але зобов'язання впровадити цю пропозицію в життя відноситься до далекого майбутнього. В угоді також йдеться про допомогу Україні з боку Євросоюзу в її намаганні увійти до складу Світової організації торгівлі (World Trade Organisation - WTO).

У Європейській Комісії і багатьох країнах ЄС надалі сильним залишається переконання про приналежність України до так званого близького закордону Росії. З цього приводу в звіті Міністерств Закордонних Справ Франції та Німеччини з 2000 року виразно підкреслено, що Україна не повинна стати членом Євросоюзу. На думку авторів звіту приклад України складніший від Білорусі, оскільки: „там суттєві політичні сили висловлюються за інтеграцію із Заходом. Однак, прийняття України означало б ізоляцію Росії. Достатньо дотримуватися поглибленої співпраці з Києвом. Євросоюз не повинен розширюватися на Схід більше ніж на 10 країн Центральної Європи, з якими ведуться переговори. До цього часу Євросоюз був готовий приймати нові країни, але її завданням не є об'єднання цілого континенту”. Однак з іншого боку ЄС підкреслює значення України, як окремого об'єкта європейської політики. Про це свідчить окрема публікація згаданої вже Спільної Стратегії

ЄС щодо України від швидше розробленої Спільної Стратегії ЄС щодо Росії. Порівняно з УПС, Спільна Стратегія ЄС щодо України містить цікаві пропозиції про співпрацю в галузі політики безпеки, правосуддя і внутрішніх справ.

Можливо у зв'язку з наближенням розширення Європейського Союзу на Схід, спостерігається більша зацікавленість Україною з боку Євросоюзу. Проявом цієї тенденції було втручання Євросоюзу у справу не виясненого зникнення журналіста Григорія Гонгадзе. Представники Євросоюзу виразно дали зрозуміти представникам української влади, що справа дотримання демократичних свобод на Україні, в тому числі свободи слова багато значить для ЄС. Відносини між Євросоюзом і Україною покращилися в червні 2001 року. Найважливішим проявом цього був форум ЄС в Гетеборзі (15-16 червня 2001 р.), на якому Європейська Рада запросила Україну до участі в Європейській Конференції, підкреслила стратегічне значення для ЄС розвитку і стабільності в Україні, а також визнала європейські аспірації України, обіцяючи підтримку розвитку демократії, незалежних ЗМІ і ринкової економіки. Підтверджено це було 11 вересня 2001 року під час V зустрічі Україна - ЄС в Ялті.

У союзних державах можна зустрітися з думкою, що попередні стосунки з Україною, зокрема УПС будуть недостатніми після розширення ЄС на сусідні для України країни. Однак серйозною турботою Євросоюзу є те, що Україна навіть не в стані повністю використати можливості надані УПС.

II. Рекомендації

Пропозиції поділено на дві групи. Перша стосується того, що Євросоюз міг би зробити для України (з виокремленням дій нових членів, тобто західних сусідів України). Друга стосується бажаних змін на Україні, які б вплинули на розвиток співробітництва з Євросоюзом.

Перша група

1. Право України старатися отримати статус асоційованої держави

Визнання Євросоюзом права для України намагатися отримати статус асоційованої держави без визначення точної дати, коли вона може стати членом, повинно бути актуальним завданням для ЄС. Декларація ЄС у цій справі повинна перекреслити звучання процитованого вище звіту Міністерства Закордонних Справ Франції і Німеччини. У ньому стверджується, що Україна ніколи не буде членом Європейського Союзу. Євросоюз повинен підтримувати зусилля України підписати угоду про статус асоційованого члена ЄС, в якій невизначено дати, але чітко визнано можливість членства України в ЄС, за умови виконання Києвом так званих копенгагенських критеріїв. Євросоюз повинен діяти як найшвидше, оскільки все частіше на Україні можна почути думку: „Ніхто нас в Європі не чекає”.

Якщо б Євросоюз не зробив відповідної заяви перед 2004 роком, Польща, Словаччина і Угорщина повинні намагатися скоординувати в часі заяви ЄС про право України намагатися отримати статус асоційованої з ЄС держави, з датою вступу нових членів в Євросоюз. Добре би було, коли б проголошення такої декларації стало першою спільною політичною ініціативою розширеного Євросоюзу, яку започаткували новоприйняті до ЄС сусіди України - Польща, Словаччина і Угорщина і можливо підтримали Чехія і балтійські країни, а принаймні Литва.

Нові члени ЄС, зокрема країни, що межують з Україною: Польща, Словаччина і Угорщина, повинні поділитися своїм досвідом стосовно процесу європейської інтеграції. Для цієї мети могла б служити, зокрема, Постійна Польсько-Українська Конференція на тему Європейської інтеграції, яка діє від 1999 року.

2. Зміна характеру допомоги від Євросоюзу

Одним з елементів підтримки зусиль України в намаганні отримати статус асоційованої держави повинна бути зміна характеру допомоги, яку Євросоюз надає Україні. Програма TACIS є недостатньою в нових умовах України, безпосереднього сусіда Євросоюзу, який розширюється. Допомога ЄС повинна бути подібною до теперішньої програми PHARE, яка стосується асоційованих держав з Центральної Європи.

Потрібно також пристосовувати допомогу Євросоюзу до потреб конкретної держави, в даному випадку України, а не відноситися до всіх (країн Спільноти Незалежних Держав і Монголії) однаково, як це відбувається у випадку програми TACIS. Доцільно було б урізноманітнити стратегію ЄС стосовно країн СНД, передбачаючи у програмах допомоги надання переваги державам, таким як Україна, які проголошують проєвропейську політику і бажання брати участь в інтеграційному процесі.

ЄС повинен підтримувати утворення нових трас пересилання енергетичної сировини: нафти і природного газу, через Україну з басейну Каспійського моря до Західної Європи. Такі дії корисні, як для безпеки ЄС в питанні забезпечення енергією (країни з басейну Каспійського моря стали би новим постачальниками сировини до Євросоюзу), так і для України, яка через користування новими шляхами і новими постачальниками матиме можливість урізноманітнити джерела забезпечення енергетичною сировиною.

3. Сприяння виїзду українських громадян до розширеного ЄС

Сприяння має полягати, зокрема, у створенні на Україні мережі консульств держав членів ЄС. Можна подумати про створення спільних консульств, які були б організовані всіма членами ЄС. Консульства повинні знаходитися в як найбільшій кількості українських міст, як у західній, так і у східній частині держави, щоб бажаючі отримати візи не змушені були далеко їздити.

Нові члени Євросоюзу, держави, що межують з Україною, могли б широко використовувати національні візи, які б давали право на перебування тільки в тій державі, яка видала документ, принаймні до часу, коли буде відмінено шенгенський кордон між старими і новими членами ЄС. Доцільно було б окремо врегулювати питання про візи для мешканців прикордонної зони. У майбутньому потрібно було б також розглянути можливість викреслити Україну з, так званого, чорного списку держав, громадянам яких потрібні візи для в'їзду в країни ЄС. Українські громадяни могли б перебувати на території Євросоюзу впродовж трьох місяців, як тепер громадяни держав кандидатів.

4. Програма стипендій для молодих українців (студенти, аспіранти)

Створення спеціальної широкомасштабної програми стипендій для студентів з України (тобто програми, яка дозволить вислати в навчальні заклади країн ЄС і держав кандидатів щонайменше кілька тисяч, а не кількості студентів щорічно). Програма ця повинна:

- надавати стипендії з повним фінансовим забезпеченням;
- взяти за правило пропонувати коротке (максимально на рік) навчання за кордоном, яке узгоджується з навчанням в українських освітніх закладах. Небезпечно надавати стипендії на повні п'ять років навчання, оскільки студенти вкоріняються за кордоном, що спричиняє тривалу еміграцію.

Така програма допомогла б у створенні в Україні проєвропейської еліти, яка необхідна для інтеграції цієї країни в ЄС.

5. Обмін молоді

Опитування громадської думки вказують, що найбільш проєвропейсько налаштованими є молоді люди або люди, які самі побували в державах ЄС або країнах кандидатів. З огляду на це, одним з найрезультативніших засобів проєвропейського навчання був би обмін молоді, а зокрема, надання можливості молодим українцям відвідати країни ЄС і держави кандидати.

6. Підтримка неурядових організацій

ЄС повинен підтримувати процес формування громадянського суспільства в Україні. Допомога може надаватися фондами Євросоюзу, або окремими державами членами. Доцільною була б якнайбільша заангажованість неурядових організацій з країн Євросоюзу у здійсненні проєктів в Україні.

Друга група:

1. Внутрішні реформи в Україні

Скоро Україну чекає дуже важливий тест, тобто парламентські вибори. Необхідно, щоб вони проходили з дотриманням демократичних засад. У цьому контексті надзвичайно важливим є суттєве покращення становища засобів масової інформації. Незалежність мас-медіа, які контролюють владу, є одним з найважливіших мірил рівня демократії.

Грунтовні реформи потрібні також в системі правосуддя. Тільки незалежне правосуддя може справитися з такими проблемами, як справа Гонгадзе.

Необхідна реформа органів місцевого самоврядування. На даний момент вони суттєво відрізняються від аналогічних установ в ЄС, а також державах кандидатах. Їм бракує автономії відносно держави. Реформа допомогла б органам місцевого самоврядування налагодити зв'язки з місцевими органами влади з ЄС, оскільки дотримання засад демократії є одним з копенгагенських критеріїв, виконання яких є умовою входження в ЄС.

2. Зовнішня політика України

Необхідно перейти від декларацій про проєвропейську політику до конкретних дій. Україна повинна як найшвидше почати використовувати можливості надані УПС і Спільною Стратегією ЄС щодо України.

Україні необхідно включитися у процес інтеграції світової економіки. Для цього перш за все Україні потрібно увійти до Світової Організації Торгівлі (СОТ). Україна, якщо хоче інтегруватися з ЄС, не може залишатися осторонь інтеграційного процесу у світовому масштабі.

3. Прагнення до узгодження українського і європейського законодавства

Український парламент повинен намагатися, щоб новоприйняті закони узгоджувалися з діючими в ЄС. Не менш важливо втілювати в життя закони так, щоб вони не залишалися лише на папері.

4. Прозорість в економіці

Необхідна зміна правових актів відносно української економіки. Надмірна кількість законів, часто суперечливих, дуже ускладнює будь-яку легальну економічну діяльність. Також вона є одною з важливих причин корупції. Боротьба з цим всюдисущим в Україні явищем повинна стати одним з пріоритетів державної влади і громадянського суспільства, яке тільки зароджується в Україні.

Потрібно прийняти чіткий податковий закон. Це одна з умов притягнення закордонних інвесторів, в тому числі з ЄС.

5. Сприяння і заохочення туризму

Бажано було б Україні односторонньо відмінити візовий режим для громадян ЄС. Потрібно збільшити, порівняно з минулим, інвестиції в туризм. Збільшення туризму за участю також жителів Євросоюзу, сприяло би зміні образу України серед мешканців європейських країн.

6. Необхідність врегулювання кордону з Росією

Одним з пріоритетних напрямків зовнішньої політики України повинно бути підписання угод про державний кордон з усіма сусідами. Кордон з Росією не повинен бути винятком. Делімітація, а пізніше демаркація кордону з Росією не означає обмеження людських контактів, ані товарного обміну. ■

Про майбутнє Європи

Серія звітів „Про майбутнє Європи”

Вийшли друком:

ЗВІТ 1. ПЕРЕБОРЕННЯ ВІДЧУЖЕННЯ:

КАЛІНІНГРАД ЯК РОСІЙСЬКИЙ ЕНКЛАВ У СЕРЕДИНІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.

Опрацьовано при співпраці Центру Міжнародних Відносин і Культурної Спільноти „Борусія”.

Текст доступний на англійській, польській і російській мовах, а також в електронній версії:

www.batory.org.pl/ftp/program/europejski/raport1.rtf

ЗВІТ 2. ВІДХИЛЕНІ ДВЕРІ:

СХІДНІЙ КОРДОН РОЗШИРЕНОГО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.

Опрацьовано при співпраці Інституту Громадських Справ.

Текст доступний на англійській, польській і російській мовах, а також в електронній версії:

www.batory.org.pl/ftp/program/europejski/Raport_Schengen_pl.rtf

ЗВІТ 3. ПРОЄВРОПЕЙСЬКІ ЧЛЕНИ АТЛАНТИЧНОГО СОЮЗУ: ПОЛЬЩА ТА ІНШІ ДЕРЖАВИ ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ ПІСЛЯ ВХОДЖЕННЯ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ.

Опрацьовано при співпраці Центру Міжнародних Стосунків.

Текст доступний на англійській і польській, а також в електронній версії:

www.batory.org.pl/ftp/program/europejski/raport3.rtf

ЗВІТ 4. ЗАБУТИЙ СУСІД – БІЛОРУСЬ В КОНТЕКСТІ РОЗШИРЕННЯ ЄС НА СХІД.

Опрацьовано при співпраці Східноєвропейського Демократичного Союзу – IDEE.

Текст доступний на білоруській, англійській, польській і російській мовах, а також в електронній версії:

www.batory.org.pl/ftp/program/europejski/rap4pl.pdf

ЗВІТ 5. СПІЛЬНИЙ ВИКЛИК – ЧЛЕНИ І КАНДИДАТИ СТОСОВНО МАЙБУТНЬОЇ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС.

Опрацьовано при співпраці Інституту Громадських Справ та Інституту Суспільних Досліджень Варшавського університету. Текст доступний на англійській і польській мовах, а також в електронній версії:

www.batory.org.pl/ftp/program/europejski/rap5pl.pdf